

AVRUPA KONSEYİ

BAKANLAR KONSEYİ

Mahkeme Hizmetleri İle Diğer Hukuki Hizmetlerin Yeni Teknolojiler Kullanılarak Halka Ulaştırılması Hakkında Üye Devletlere Yönelik Rec(2001) 3 Sayılı Tavsiye Kararı

(Bakanlar Komitesince, Bakan Vekillerinin 28 Şubat 2001 tarihli 743. Toplantısında kabul edilmiştir)

Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi Statüsü'nün 15.b. maddesinin hükümleri uyarınca;

Avrupa Konseyi'nin amacının, üyeleri arasında daha büyük bir birlik gerçekleştirmek olduğunu göz önünde bulundurarak;

Modern bilgi teknolojisinin özellikle adaletin idaresi olmak üzere Avrupa devletlerinin etkin idaresi için vazgeçilmez bir araç haline geldiği, böylece iyi işleyen bir demokrasi için gerekli olan iyi işleyen bir idare elde edilmesine katkı yaptığını göz önüne alarak;

Avrupa vatandaşlarının kendi ülkeleri ile diğer Avrupa ülkelerinin kanun, tüzük ve içtihatları ile idari ve adli bilgilere erişimini modern bilgi teknolojilerini kullanarak demokratik katılım ilkesi uyarınca kolaylaştırmak gerektiğini göz önüne alarak;

Vatandaşların kendi devletlerinin işleyişine ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde katılımının idari kuruluşlarla kurulacak iletişimle, özellikle de internet gibi yeni bilgi teknolojilerini kullanarak adaletin idaresi yoluyla geliştirilerek kişisel menfaatlerini korumalarında herkese eşit fırsat tanınabileceğini göz önüne alarak;

Mahkeme hizmetlerinin modern bilgi teknolojilerini kullanarak sunumunun İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi'nin öngördüğü hukuka erişim ilkesini uygulamayı kolaylaştıracağını göz önüne alarak;

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 11 Eylül 1995 tarihinde kabul ettiği, mahkeme kararlarının hukuk bilgi erişim sistemlerinde seçimi, işlenmesi, sunumu ve arşivlenmesi hakkında R (95) 11 sayılı Tavsiye Kararı'na bakarak;

Üye devletlere aşağıdaki hususları yerine getirmelerini tavsiye eder:

a. Tavsiye Kararı ekinde yer alan kural ve rehber ilkeleri ülkelerinde adaletin idaresinden sorumlu kişi ve kuruluşların dikkatine sunmaları;

b. kendi ülkelerinde bu ilkelerin uygulanmasını sağlamak üzere uygun adımları atmaları.

Rec (2001) 3 sayılı Tavsiye Kararı Eki

1. Hukuki bilgilerin elektronik biçimde sunumu

Devlet kanun metnini hem kanunun kabul edildiği halde hem birleştirilmiş metin olarak elektronik biçimde halka ulaştırmalıdır; ayrıca, kanunun geçmişteki durumu ile ilgili bilgilere de ulaşmak mümkün olmalıdır.

Fertilere kanun veri tabanında basit metin erişimi ücretsiz sağlanmalıdır.

Devletin ilgili mercileri hizmette katma değer üretilmesini kolaylaştırmak amacıyla kanun metinlerini özel sektöre elektronik biçimde sunmalıdır.

Bu şekilde elde ettikleri kanun metinlerini kullanırken özel sektör kaynak göstermeye ve metinlerin aynen yeniden yayımını güvence altına almaya teşvik edilmelidir.

Farklı devlet sunucularında yapılacak aramalar için özgün bir kullanıcı ara yüzü sağlanmalıdır.

Devletler bu ilkeleri kanun koyucu bütün mercilerine – ulusal, bölgesel, yerel, vs. – uygulamaları yönünde teşvik edilir.

2. *Hukuk alanında resmi elektronik sicillere erişim*

Hukuk alanında mevcut elektronik sicillerin bir rahberi internet üzerinde oluşturulmalıdır.

Hukuk alanında ulusal resmi sicillere ağ erişimi gerekli güvenlik ve gizlilik gerekleri gözetilerek ilgili kuruluş ve kişilere sağlanmalıdır.

3. *Mahkeme - halk etkileşimi*

Yeni teknolojiler kullanılarak mahkemeler ve diğer hukuki kuruluşlar (siciller, vb.) ile iletişim olabildiğince kolaylaştırılmalıdır.

Bundan, güvenlik ve gizlilik gereklerinin yerine getirilmesi koşuluyla aşağıdakiler anlaşılmalıdır:

- işlemlerin elektronik araçlarla başlatılabilmesi;
- bir elektronik iş akışı ortamında işlemlerle ilgili daha ileri adımlar atılabilmesi;
- mahkeme bilgi sistemine erişim yoluyla işlemlerin durumu hakkındaki bilgileri alabilme;
- işlemlerin sonuçlarını elektronik biçimde alabilme;
- işlemlerin etkin takibi ile ilgili her türlü bilgiye (yazılı hukuk, içtihat hukuku ve mahkeme usulleri) erişebilme.

Mahkeme usulleri ile ilgili elektronik bilgiler halka açık hale getirilebilmelidir.

Bilgiler en yaygın teknolojileri (internet) kullanarak yayılmalıdır.

Devlet, mümkün olduğunda, halka veya özel sektörden tedarikçilerine yaydığı bilgilerin doğruluğu ve tamlığını garanti etmelidir.

4. *İlkelerin uygulanması – siyaset konuları*

Aşağıda verilen tabloda aşağıdaki üç alanın her biri için değinilecek ana siyaset konuları

verilmektedir.

“Hukuki bilgiler” kanun, tüzük ve devleti bağlayıcı uluslararası anlaşmalar ile önemli mahkeme kararlarının her türlü resmi metnini içerir.

“Resmi siciller” mahkemeler ve/veya resmi mercilerce oluşturulan, halkın gerek genel gerekse özel hususlar hakkındaki bilgilere doğrudan veya dolaylı olarak erişim hakkının bulunduğu sicilleri içerir.

“Mahkeme işlemleri” mahkeme usulleri ile iç kurallar, dava bilgileri ve mahkemelerle haberleşmeleri içerir.

Konu	Hukuki bilgiler	Resmi siciller	Mahkeme işlemleri
Elverişlilik	Devletler kanun, tüzük, devleti bağlayıcı ilgili uluslararası anlaşmalar ve önemli mahkeme kararlarının resmi metinlerini elektronik biçimde halkın erişimine sunmalıdır. İdeal olanı, bu bilgilerin her zaman erişilebilir olmasıdır.	Sicillerden yararlananlar bu hizmetin sürekli sunulması beklentisi taşırlar. Devlet otoritelerinin böyle bir hizmet sürekliliğini sağlamanın teknik veya mali açıdan mümkün olup olmayacağını düşünmesi gerekecektir.	Mahkeme sistemlerinden yararlananlar bu hizmetin mahkemenin mesai saatleri dışında da sunulması beklentisi taşırlar. Devlet otoritelerinin böyle bir hizmet sürekliliğini sağlamanın teknik veya mali açıdan mümkün olup olmayacağını düşünmesi gerekecektir.
Erişilebilirlik	Tüzükler, içtihat hukuku ve meclis belgeleri de dahil olmak üzere her türlü mevzuat halka açılmalıdır.	Mümkün olduğu hallerde bilginin niteliği de dikkate alınmak suretiyle daha geniş erişim imkanı düşünülmelidir. Belirli durumlarda sorumlu merci tarafından ilgili taraflara giriş izni verilmesinin gerekli olacağı kabul edilmektedir.	Dava tarafları ve ilgili diğer kişilere. Ya avukatlar ya da mahkeme birimleri vasıtasıyla kontrollü erişim.
Zamanındalık	Etkin olmak bakımından, resmi hukuk bilgi sistemleri güncel tutulmalı ve çabuk bir şekilde yayınlanmalıdır. Özellikle avukatlar ve hakimler için olmak	Hukuki bilgiler ile aynı ihtiyaçlar söz konusudur.	Hukuki bilgiler ile aynı ihtiyaçlar söz konusudur.

	üzere önemli mahkeme hükümleri bakımından ivedilik çok önemlidir.		
--	---	--	--

Konu	Hukuki bilgiler	Resmi siciller	Mahkeme işlemleri
Doğruluk	Kabul edilen metinler veya yayımlanan hükümlerin elektronik ortamda aynen yayınlanmasını sağlamak üzere titiz kalite denetim usulleri uygulanmalıdır.	Hukuki bilgiler ile aynı ihtiyaçlar söz konusudur.	Hukuki bilgiler ile aynı ihtiyaçlar söz konusudur.
Mevsukiyet	Elektronik metinlerin mevsukiyeti elektronik/dijital imza gibi araçlarla garanti edilmelidir.	Hukuki bilgiler ile aynı ihtiyaçlar söz konusudur.	Karar için hukuki bilgiler ile aynı ihtiyaçlar söz konusudur. Ancak, işlem için böyle bir şart yoktur.
Telif hakkı (metin ve veri)	Çoğu devlette hukuk metinleri için telif hakkı uygulaması bulunmasa da devletin bu metinlerin doğruluğunu sağlama yükümlülüğü vardır. Resmi metinlerin özel yayıncılarca çoğaltıldığı hallerde kaynak gösterilmelidir. Metinlerin doğruluğunun sağlanmasından söz konusu özel yayıncılar sorumludur.	Gerekmiyor.	Gerekmiyor.
Sorumluluk	Elektronik bilgilerin doğruluğundan resmi yayıncı sorumlu olmalıdır.	Elektronik sicillerin tek kayıt olduğu hallerde, sorumluluk basılı sicillerdeki ile aynı olmalıdır.	Normal idari sorumluluk uygulanmaya devam eder.

Konu	Hukuki bilgiler	Resmi siciller	Mahkeme işlemleri
Ücret	İlke olarak, hukuk veri tabanı bilgileri her türlü yasal metin aslı için ücretsiz olarak açılmalıdır. Ekonomik şartların ücret alınmasını gerektirdiği durumlarda bu ücret maliyeti karşılamaya yetecek kadar olmalıdır. Yayımlanan metinlerin sunumunun geliştirildiği, böylece katma değer sağlandığı durumlarda ücret alınması uygun olabilir. Hukuk metinlerinin asılları için özel yayıncılar ve dağıtıcılara aynı ücret rejimi uygulanmalıdır.	Elektronik resmi sicil bilgilerinin açılması, halka, ticari işletmelere vs.'ye sunulan bir hizmettir. Bu nedenle, bu hizmetler bir ücret karşılığında sunulabilir.	Mahkeme işlemleri için normalde harç alınır. Oranı farklı olsa da bu harç elektronik hizmetler için de alınmaya devam edilebilir.
Gizlilik	Gizlilik yasalarının mahkeme hükümleri için uygulanma biçimi ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Kişisel Bilgilerin Otomatik İşlenmesi açısından Şahısların Korunması Sözleşmesi'nde öngörülen standartlar dikkate alınmalıdır. Mahkeme hükümlerinde taraflara ait bilgilerin gizliliğinin korunması hususu ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir ve bu hususun Avrupa sathında incelenmesi gerekli olabilir.	Gizli bilgileri korumaya ve gizliliğin korunması üzerine Avrupa kuralları ile ulusal kuralları gözetmeye yönelik uygun tedbirler alınmalıdır.	Erişim ilgili taraflarla sınırlı tutulmalıdır. Normal gizlilik kuralları uygulanmalıdır.

Konu	Hukuki bilgiler	Resmi siciller	Mahkeme işlemleri
Şeffaflık	Vatandaşların sistemleri kullanmasını kolaylaştırmak ve hukukun kolayca anlaşılır olmasını sağlamak için bilgi sistemleri birleştirilmiş metinleri içermelidir. Devletlerin bu birleştirilmiş metinleri uygun resmi metinlere nasıl dönüştüreceklerini düşünmeleri gerekmektedir.	Kullanıcılar için sicillerde yer alan bilgilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla, bu bilgilerin eksiksiz olduğu ve bunların son güncelleme durumu kullanıcılara gösterilmelidir. Sicillerin yapısı iyi belgelendirilmeli ve kullanıcının anlayabileceği şekilde olmalıdır.	İşlemlerin sırası kullanıcının kolayca anlayabileceği şekilde olmalıdır. Mümkün olduğu hallerde, kullanıcı ya sistem tarafından kendiliğinden ya da mahkeme personelinin yardımıyla işlemlerde yönlendirilmelidir.

Açıklama: Yukarıdaki tabloda mahkeme içtihatları dışındaki mahkeme kararları ile ilgili konular yer almamaktadır. Bu diğer mahkeme kararları, elektronik kayıtlarının yapıldığı hallerde elektronik ortamda halka açılmalı ancak, bunu yaparken gizlilik ve veri koruma yönetmelikleri gözetilmelidir. Veri tabanının olduğu hallerde bu veri tabanı açılmalıdır.

Siyaseti belirlerken sonuçların uyumlu olması çok önemlidir. Bunun için, daha geniş Avrupa ortamı ve evrensel ortam dikkate alınmak suretiyle ulusal kuruluşlar arasında işbirliği tesisini gereklidir. Siyasetin uygulanmasındaki strateji sistemler üzerinden sinerji sağlamalı, World Wide Web (www) gibi fiili standartları kullanarak halka bilinen ve anlaşılır erişim araçları sunmalıdır. Ulusal düzeyde kullanıcının diğer ülkeler ile diğer Avrupa kuruluşları ve uluslararası kuruluşların hukuki bilgi kaynaklarına da erişimine izin verecek ulusal düzeyde ortak bir ağ geçidinin (gateway) kurulması düşünülmelidir.

5. Yönetim

Bilgi mercilerinde özel yönetim yeterliliği ve sorumluluğu kurumsallaştırılmalıdır.

İş süreçleri etkin iş akışı yönetimi sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

6. Kullanıcı ortamı

Devlet, halkı yeni bilgi teknolojilerini kullanmaya teşvik etmek ve bu teknolojilerin kullanımını hakkında halka eğitim vermekle sorumludur. Bu sorumluluk hukuk sistemi ile ilgili temel uyumun sağlanması gerekliliğini de içerir.

Devlet, mahkeme ve hukuk bilgi sistemlerini işleten ve kullanan hakimler ile personele gerekli eğitim ve destek hizmetlerini sunmalıdır.

Bütün hukuk bilgi sistemleri sürekli kullanıcıların dışındaki kişilerin bile yeterli bilgileri almasını sağlamak için, etkin yardım özellikleri de dahil olmak üzere kullanıcı dostu sistemler olmalıdır.

Kullanıcı, basılı resmi hukuki belgelerin elektronik olarak da kendisine sunulmasını haklı olarak bekler.

7. *Eğitim ve Öğretim*

İnsanların yeni teknolojileri kullanmalarını sağlayacak eğitim programları geliştirilmelidir. Bu programlar daha okul çağında iken başlamalı, hayat boyu öğrenim süreci olarak devam etmelidir.

8. *Teknik hususlar*

Aşağıdaki hususlarla ilgili teknikler geliştirilmeli ve bunlar üzerinde mutabakat sağlanmalıdır:

- elektronik ödeme,
- elektronik imza,
- sistem güvenliği,
- standartlar.